

Česká republika

1. Poloha, rozloha a základní údaje

- **Geografická poloha:**
 - Střední Evropa.
 - Vnitrozemský stát ("landlocked country").
 - Často označována jako "srdce Evropy" nebo "střecha Evropy".
- **Sousední státy:**
 - Německo (západ, severozápad) – nejdelší hranice.
 - Polsko (sever, severovýchod).
 - Slovensko (jihovýchod).
 - Rakousko (jih).
- **Základní údaje:**
 - **Státní zřízení:** Parlamentní republika.
 - **Rozloha:** 78 866 km².
 - **Počet obyvatel:** cca 10,5 milionu.
 - **Hlavní město:** Praha.
 - **Členství v mezinárodních organizacích:** Evropská unie (EU), Organizace spojených národů (OSN), Severoatlantická aliance (NATO), Visegrádská skupina (V4).

2. Přírodní podmínky

- **Geologie a reliéf:**
 - ČR leží na rozhraní dvou velkých geologických jednotek:
 - **Česká vysočina (západ a střed):** Staré, erozí ohlazené pohoří (hercynské vrásnění). Má charakter pahorkatin a vrchovin.
 - **Západní Karpaty (východ):** Mladé, alpínské pohoří, s vyšší nadmořskou výškou a členitějším reliéfem.
 - **Pohraniční pohoří České vysočiny:** Šumava, Český les, Krušné hory, Lužické hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky.
 - **Nížiny a pánve:** Polabská nížina (nejúrodnější oblast), Jihočeské pánve, Mostecká pánev.
 - **Moravské úvaly:** Dyjsko-svratecký, Dolnomoravský a Hornomoravský úval propojují panonskou a severoevropskou oblast.
 - **Nejvyšší bod:** Sněžka (1603 m n. m.) v Krkonoších.
 - **Nejnižší bod:** Hřensko, výtok Labe (115 m n. m.).
 - **Specifické tvary:** Krasové oblasti (Moravský kras), pískovcová skalní města (Český ráj, Adršpach).
- **Podnebí:**
 - **Mírný podnebný pás** s přechodem mezi oceánským a kontinentálním klimatem.
 - **Charakteristika:** Střídání čtyř ročních období, proměnlivé počasí, dostatek srážek.

- **Vlivy:** Převládající západní větry přinášejí vlhký vzduch z Atlantiku. Kontinentální vlivy z východu přinášejí v létě horka a v zimě mrazy.
- **Srážkový stín:** Některé oblasti (Žatecko, jižní Morava) jsou sušší.
- **Vodstvo ("Střecha Evropy"):**
 - Územím prochází **hlavní evropské rozvodí**, které odděluje tři úmoří.
 - **Úmoří Severního moře (největší):**
 - **Labe:** Pramení v Krkonoších, odvodňuje většinu Čech.
 - Hlavní přítoky: **Vltava** (nejdelší řeka ČR), Ohře.
 - **Úmoří Černého moře:**
 - **Morava:** Odvodňuje většinu Moravy, vlévá se do Dunaje.
 - Hlavní přítok: Dyje.
 - **Úmoří Baltského moře (nejmenší):**
 - **Odra:** Odvodňuje Slezsko a severovýchod Moravy.
 - **Jezera:** Málo velkých přirozených jezer.
 - **Ledovcová:** Na Šumavě (Černé, Čertovo jezero).
 - **Hrázená, rašelinná.**
 - **Rybníky:** Uměle vytvořené, tradice od středověku, zejména v jižních Čechách (Třeboňsko – Rožmberk).
 - **Přehradní nádrže:** Lipno, Orlík, Slapy (Vltavská kaskáda), Dalešice, Nové Mlýny.
 - **Podzemní vody:** Významné zdroje pitné vody, minerální prameny (základ lázeňství).
- **Půdy a biosféra:**
 - **Půdy:**
 - Nejrozšířenější jsou **kambizemě (hnědé půdy)** v pahorkatinách.
 - V nížinách (Polabí, Poohří, moravské úvaly) jsou nejúrodnější **černozemě**.
 - Ve vyšších polohách kyselé **podzoly**.
 - **Biogeografická poloha:** Na rozhraní listnatých a smíšených lesů.
 - **Lesy:** Pokrývají asi 1/3 území. Původní lesy byly nahrazeny hospodářskými, převažují **smrkové monokultury**.
 - **Ochrana přírody:**
 - 4 národní parky (NP): Krkonošský, Šumava, Podyjí, České Švýcarsko.
 - 26 chráněných krajinných oblastí (CHKO).

3. Obyvatelstvo

- **Počet a dynamika:**
 - Cca 10,5 milionu obyvatel.
 - Počet obyvatel dlouhodobě stagnuje nebo mírně klesá.
 - **Demografické problémy:** Nízká porodnost, stárnutí populace.
- **Národnostní složení:**
 - Jeden z etnicky nejhomogennějších států v Evropě.
 - Česká, moravská a slezská národnost (přes 90 %).

- **Menšiny:** Slováci, Ukrajinci (nejpočetnější cizinci), Vietnamci, Poláci, Němci, Romové.
- **Náboženství:**
 - Jedna z nejateističtějších zemí na světě.
 - Většina populace je bez vyznání.
 - Největší církví je římskokatolická.
- **Rozmístění a sídla:**
 - Průměrná hustota zalidnění cca 134 obyv./km².
 - Nerovnoměrné rozmístění: nejvyšší hustota v průmyslových aglomeracích (Praha, Ostravsko, Brno) a v nížinách. Nejnížší v horských pohraničních oblastech.
 - Vysoká míra urbanizace.
 - **Největší města:** Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec.

4. Hospodářství

- **Obecná charakteristika:**
 - Vyspělá, průmyslová, exportně orientovaná ekonomika.
 - Úspěšný přechod od centrálně plánované k tržní ekonomice.
 - Silná závislost na zahraničním obchodu, zejména na Německu a dalších zemích EU.
- **Primární sektor (zemědělství, těžba):**
 - **Zemědělství:** Zaměstnává nízké procento obyvatel, ale je vysoce produktivní.
 - **Rostlinná výroba:** Pěstování obilovin (pšenice, ječmen), brambor, řepky olejné, cukrové řepy.
 - Speciální plodiny: **Chmel** (Žatecko – světová kvalita), **vinná réva** (jižní Morava).
 - **Živočišná výroba:** Chov skotu, prasat, drůbeže.
 - **Těžba nerostných surovin:** Význam klesá.
 - **Hnědé uhlí:** Stále významné pro energetiku, ale ekologicky problematické (Mostecká pánev).
 - **Černé uhlí:** Těžba prakticky ukončena (Ostravsko-karvinský revír).
 - **Uran:** Dříve světová velmoc, dnes těžba utlumena.
 - **Kaolin:** Kvalitní zásoby (Karlovarsko, Plzeňsko).
 - Stavební suroviny (vápenec, štěrkopísky).
- **Sekundární sektor (průmysl):**
 - Tradičně nejdůležitější sektor ekonomiky.
 - **Automobilový průmysl:** Absolutně klíčové odvětví, páteř ekonomiky (Škoda Auto, Hyundai, Toyota). Jeden z největších výrobců automobilů na obyvatele na světě.
 - **Strojírenství:** Výroba strojů, dopravních prostředků.
 - **Hutnictví:** Zpracování železa a oceli (Ostravsko, Třinecko).
 - **Chemický průmysl:** Zpracování ropy (Litvínov, Kralupy), výroba plastů, hnojiv.
 - **Potravinářský průmysl:** Pivovarnictví (Plzeň, České Budějovice), cukrovarnictví.

- **Sklářství a keramika:** Tradiční, exportně úspěšná odvětví.
- **Energetika:** Mix zdrojů – tepelné elektrárny (hnědé uhlí), jaderné elektrárny (Temelín, Dukovany), vodní a obnovitelné zdroje.
- **Terciární sektor (služby):**
 - Zaměstnává největší podíl obyvatel (přes 60 %).
 - **Cestovní ruch:** Mimořádně významný, hlavní zdroj příjmů.
 - **Praha:** Jedno z nejnavštěvovanějších měst Evropy (UNESCO).
 - Další památky UNESCO: Český Krumlov, Kutná Hora, Telč, Lednicko-valtický areál.
 - **Lázeňství:** Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně.
 - Horská turistika, agroturistika.
 - **Doprava:**
 - Hustá, ale na mnoha místech zastaralá dopravní síť.
 - Klíčová je poloha tranzitní země.
 - Páteř tvoří dálniční a železniční síť.
 - Letiště Václava Havla Praha.

5. Administrativní členění

- **Vyšší územně samosprávné celky:** 14 krajů (včetně Hl. m. Prahy).
- **Základní územně samosprávné celky:** Obce.
- Členění na historické země: Čechy, Morava, Slezsko (dnes bez správního významu).